

FELHAGYOTT IPARI ÉPÜLETEK ÚJRAHASZNOSÍTÁSA HELFRICH SZABOLCS

DLA-ÉRTEKEZÉS – TÉZISFÜZET

ÖSSZEGZÉS

A dezindusztrializációs folyamatoknak köszönhetően hazánkban is kiterjedt rozsdá-, illetve barnazónák jöttek létre. Ezen területek évtizedek óta jelentenek komoly problémát és rejtnek legalább ilyen komoly potenciálokat. Dolgozatomban a felhagyott ipari épületek újrahasznosításának kérdéskörével foglalkoztam, elsősorban az épület-környezet viszonyra fókuszálva. Azt vizsgáltam, hogy az újrahasznosítás során hogyan befolyásolják a racionális és emocionális szempontok a tervezői döntéseket, és hogy a szűkebb-tágabb környezet hogyan hat vissza a tervezés folyamatára.

A példaként felhozott megvalósult újrahasznosításokat az építészeti viselkedésük alapján rendszereztem. Az érdekelt, hogy változik-e, és ha igen, miért az épület karaktere, törvényszerűen változnia kell-e újrahasznosításkor. Milyen tervezői magatartások ismerhetők fel, felfejthető-e a mögöttes döntési mechanizmus?

Vizsgálataim során arra jutottam, hogy ennek a szempontnak az elemzése több, először rejtve maradt kérdésre is választ adhat.

Öt kategóriát állítottam fel, ezeket viselkedésformáknak neveztem. A viselkedésformák az adott közösség önképét vetítik ki. A viselkedésforma rávilágít egy-egy terület, városrész, régió kulturális rétegzettségére. Minél rétegzettebb kulturálisan az adott terület, annál kevésbé fontos

újrahasznosítás során a meglévő materiális tartalom megőrzése, és fordítva.

A múlt elsősorban vizuális jegyeit (megtapasztalható lenyomat, könnyen olvasható szimbolikus jelentés) előtérbe helyezve és elsődleges értéként kezelve, komoly kompromisszumokat kell kötni. Műemlékek esetén ez a viselkedés természetes, nem védett épületek esetében azonban a homlokzatok szerepe gyakran túlértékelt.

Magasabb szintű, elvontabb gondolkodással a szó minden értelmében tudatosabb eredményre lehet jutni, ugyanakkor nehezebb a történeti folytonosság mindenki számára egyértelmű kifejezése.

Építészszemmel úgy látom, hogy az épület-újrahasznosítás elemző gondolkodással és tudatos döntésekkel alternatíva lehet az új építés mellett, ehhez azonban az kell, hogy felismerjük, az újrahasznosítás nem gazdasági kényszer, és nem kizárólag a múlttól szól, hanem lehetőség egy tudatosabb, és jó értelemben vett szerényebb jövő felé.

TÉZISEK

1. tézis:

A homlokzati karakter átfogó megváltozása, akár teljes átalakulása nem jelenti törvényszerűen a történeti folytonosság megszakadását; a kötődés összetett folyamat, nem kizárólag vizuális alapú.

2. tézis:

A megvalósult újrahasznosítások során megfigyelhető viselkedésformák az adott területre, régióra jellemző önképet tükrözik, vetítik ki.

Ebben a folyamatban az építész a beruházó mellett a csoportnak egy olyan tagja, akinek a kezében döntés és eszköz is van a kollektív önkép kifejezésére. Az önkép kivetítése („Hol tartok? Ki vagyok?”), a viselkedésforma rávilágít az adott terület, régió kulturális rétegzettségére.

3. tézis:

Minél magasabb egy terület, régió kulturális rétegzettsége, nem védett épületek esetén annál kevésbé fontos az újrahasznosítás során a materiális tartalom (megtartandó anyag, szerkezet), és fordítva. Minél alacsonyabb az adott terület kulturális rétegzettsége, nem védett épületek esetén annál inkább a materiális tartalmat részesítik előnyben.

4. tézis:

A kategorizálás indikátorként működhet. Rámutathat egy adott terület, régió hiányosságaira, értékeire, segítheti a területről szóló koncepcionális döntéseket.

Az első kategória („belakás”) adott területen való kizárólagos jelenléte jelzi, hogy a terület megújulása komoly, átfogó koncepció hiányában önmagától, spontán nem indul meg az összetett és kiterjedt problémahalmaz miatt.

A második kategória („(ki)használás”) jelenléte jelzi, hogy a terület „éledezik”, a városszövetben betöltött szerepe változóban van, lassú megújulást, „tisztulást” vetít előre.

A harmadik kategória („tisztelet”) jelzi, hogy a „tisztulási” folyamat halad, esetleg felgyorsult, de nem fejeződött be, nincs átfogó, biztos jövőkép, az identitás megerősítése érdekében szükséges az eredeti karakter jelenléte.

A negyedik kategória („újraértelmezés–metamorfózis”) előrehaladott megújulási folyamatokról árulkodik, amikor elsődlegesen nem az identitás megerősítése a cél, mert az már biztosított a terület átfogó, koncepcionális kezelése által.

Az ötödik („idézet”) kategória jelentése, hogy az adott terület, városrész megújulása a meglévő állapot kuba-túrájával alulhasznosított lenne, itt már akadály a materiális tartalom, ugyanakkor fontos a párbeszéd.